

บทที่ 1

บทนำ

กล้วยไม้ที่เจริญเติบโตในป่าของประเทศไทยมีหลากหลาย ดังที่ได้มีการสำรวจว่ามีรวมทั้งสิ้น 174 สกุลและจำแนกเป็นชนิดได้ทั้งหมดกว่า 1,154 ชนิด (สลิด และ นฤมล, 2545) ปัจจุบันกล้วยไม้ป่าดังกล่าวโดยเฉพาะกล้วยไม้ดินมีปริมาณลดน้อยลงเรื่อย ๆ เนื่องจากต้องเผชิญกับภัยอันตรายต่าง ๆ ทั้งภัยธรรมชาติ เช่น ไฟป่า น้ำหลาก การพังทลายของดิน และภัยจากมนุษย์ เช่น การนำกล้วยไม้ออกจากป่าไปจำหน่ายหรือใช้ประโยชน์โดยไม่มีการทดแทน ตลอดจนการรุกที่ถางป่าเพื่อการเกษตร

ด้วยเหตุที่กล้วยไม้ดินเป็นกลุ่มกล้วยไม้ป่าที่มีความเสี่ยงต่อการสูญหายสูง การอนุรักษ์กล้วยไม้ป่ากลุ่มนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น กล้วยไม้ดินสกุล *Liparis* และสกุล *Malaxis* เป็นกล้วยไม้ที่พบได้ตามป่าผลัดใบและไม่ผลัดใบทุกภูมิภาคของไทย (สลิด, 2549) ที่พบในป่าทางภาคเหนือของประเทศไทยมีหลายชนิด ตัวอย่างเช่น เอื้องกลีบม้วน (*Liparis paradoxa* (Lindl.) Rehb. f.) เอื้องหางกระรอก (*L. regnieri* Finet) (อบจันท์, 2544) เอื้องฉัตรมรกต (*L. siamensis* Rolfe ex Downie) (สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์, 2543) หูเสือ (*Malaxis acuminata* D. Don) แห้วหมูป่า (*M. calophylla* (Rehb. f.) Kze.) และ สิกุนคล (*M. latifolia* J. E. Sm.) ส่วนใหญ่พบกล้วยไม้กลุ่มนี้เจริญเติบโตในพื้นที่ลาดชันบนภูเขาสูง (อบจันท์, 2544)

Liparis และ *Malaxis* นี้มีขนาดแตกต่างกันไปตามชนิด บางชนิดมีความสวยงามเฉพาะตัวและมีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการประดับ การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาลักษณะของกล้วยไม้ 2 สกุลดังกล่าวโดยศึกษาเฉพาะชนิดที่รวบรวมมาเพื่อการศึกษาวิจัยจากพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติขุนแม่กวงแล้วนำมาปลูกเลี้ยงไว้ในพื้นที่รวบรวมพันธุ์กล้วยไม้ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาลักษณะดังกล่าวสามารถให้ข้อมูลพื้นฐานของต้นกล้วยไม้ดิน 2 สกุลนี้ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยต่อเนื่องเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของกล้วยไม้เหล่านั้นต่อไป